

tanesi kapalı mekânlara paralel, soldakiler ise arkalarındaki kapalı mekâna kadar bir kavis yapacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu sebeple dükkânlar arasında bir plan birliği ve cephede simetrik düzen sağlanamamıştır. Son yıllarda restore edilen dükkânlar, cephelerindeki kesme taş ve tuğladan örülmüş yuvarlak kemerlere uygun biçimde beşik tonozlarla örtülmüştür. Yalnız girişin solundaki dördüncü dükkânın üzerinde sekizgen kasnaklı bir kubbe bulunmaktadır. Dükkânların içinde çeşitli büyüklükte nişlerle birer ocak vardır. Güneydoğuda yer alan dokuz dükkânın cepheleri iki sıra tuğla, bir sıra kesme taş, diğerlerinin ise sade kesme taş duvar örgüsüne sahiptir.

Ekmeçizâde Ahmed Paşa Kervansarayı, yerleştirme düzeni bakımından Osmanlı kervansaray mimarisi içinde farklı bir tipe sahiptir. Kapalı mekânları ve dekoratif ajurlu pencerelerin yer aldığı cepheleri yönünden Büyükçekmece'deki Kanûnî Sultan Süleyman'ın kervansarayı ile yakın bir benzerlik gösterir. Yine dikdörtgen planlı kapalı mekânları ile Silivri'deki Pîrî Mehmed Paşa Kervansarayı'na benzediği görülmekte, planı itibarıyla de daha sonra yapılan Vezirhan'daki kervansarayı öncülük etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Bulgaristan'daki XVII. yüzyılın başına tarihlenen Harmanlı Kervansarayı'na da çok büyük bir benzerlik göstermektedir.

Pek çok tamir görerek çeşitli değişikliklere uğramış ve zamanla kervansaray fonksiyonunu kaybetmiş olan yapı bir süre de süvari kışlası olarak kullanılmıştır; bugün ise PTT'ye garaj hizmeti vermektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmet Refik [Altınay], *Hicri On Birinci Asırda İstanbul Hayatı (1000-1100)*, İstanbul 1931 — İstanbul 1988, s. 36; Osman Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*, İstanbul 1939, s. 89-90; Rifki Melûl Meriç, *Edirne'nin Tarihi ve Mimari Eserleri Hakkında*, İstanbul 1963, s. 17, 92-93; Zeynep Nayır [Ahunbay], *Osmanlı Mimariğinde Sultan Ahmet Külliyesi ve Sonrası (1609-1690)*, İstanbul 1975, s. 206-209; Gönül Güreşsever [Cantay], *Anadolu'da Osmanlı Devri Kervansaraylarının Gelişmesi* (doktora tezi, 1975), İÜ Ed.Fak. Sanat Tarihi Bölümü, s. 118-121; Oktay Aslanapa, *Osmanlı Devri Mimarisi*, İstanbul 1986, s. 322; Ayşe Gülçin Küçükkaya, *Mimarbaşı Sedefkâr Mehmed Ağa'nın Yaşamı ve Türk Osmanlı Mimarisine Katkısı* (doktora tezi, 1987), Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve ve Restorasyon Bölümü, s. 165-186; Semavi Eyice, "Karl Teply'nin Die Kaiserliche Grossbotschaft (Wien 1976) Adlı Kitabının Tanıtımı", *TTK Belleten*, XLI/162 (1977), s. 410.

AHMET VEFA ÇOBANOĞLU

EKMEKÇİZÂDE AHMED PAŞA KÖPRÜSÜ

Edirne'de Tunca üzerinde
XVII. yüzyıl başlarında
yapılan köprü.

Evvelce yerinde ahşap bir köprü bulunduğu söylenen bu taş köprü, başdefterdarlık görevinde bulunan Ekmeçizâde Ahmed Paşa (ö. 1027/1618) tarafından 1016 (1607-1608) yılında yaptırılmıştır. Edirneli şair Kâmi tarafından yazılan ve kitâbe köşkünde yer alan beş beyitlik tarih manzumesi şöyledir: "Ekmeçizâde Ahmed Pâşâ-yı kâmkârı / Hayrâtını görenler etmez mi hayr ile yâd // Bu devlet içre defterdâr oldu on sekiz yıl / Bâ-haşmet-i vezâret bâ-devlet-i Hudâ-dâd // Doldurdu Tunca nehrin bî-şübhe sîm ü zerle / Bu cîsr-i bî-adîli li'llâh etti bünyâd // Maksûdu bir duâdır ancak gelip geçenden / Lâyık budur ki sen de rûhunu edesin şâd // Kâmi dedi esâs-ı müstahkemine târîh / Zîbende râh-ı gülşîr bu cîsr-i Ahmed-âbâd; kad büniye fî sene 1016, rûsime fî sene 1116 (1704)".

Abdurrahman Hibri Efendi'nin eserinden naklen Rifat Osman Bey ve onu takip eden yazarlar (Peremeci, Aslanapa, Çulpan) köprünün yapımının 1024'te (1615) tamamlandığını bildirirler. Oral Onur ise kaynak göstermeksizin, Kadî Mehmed Şerif tarafından köprünün tamamlanmasıyla ilgili şu tarihin yazıldığını söyler: "Kad benâ Ahmedü ikdü'l-vüzerâ / Fevka nehrin ma'beren mu'teberâ // Rend-i târîh eylemiş kalemi / Ma'ber-i mu'teberun minh haberi, 1024 (1615)" (bu tarihin aslı görülmediğinden Oral Onur'un kitabındaki yazılış imkân ölçüsünde düzeltilerek verilmiştir). Önceleri Edirne köprülerinin sonucunuştur olduğundan Yeni Köprü olarak adlandırılırken daha sonra Eski Köprü denilmiştir. Köprünün I. Dünya Savaşı'ndan az önce tabliyesinin genişletilmesinin tasarlandığını ve bunun Mimar Kemâleddin Bey'in şiddetli tepkisiyle karşılandığını Rifat Osman Bey bildirir. Ekmeçizâde Ahmed Paşa Köprüsü'nün, Hassa Başmimarı Sedefkâr Mehmed Ağa'nın eseri olduğu yolundaki iddia da sadece tahminden ibarettir. Köprü taşkınlar yüzünden yer yer harap olmuş, hatta kitâbe köşkü de zarar görmüştür. 1960'lı yıllarda tamir edilerek yıkılan kısımlar kermersiz düz bir beton tabliye ile tamamlanmış, köşk de yeniden yapılmıştır.

Ekmeçizâde Köprüsü 136,30 m. uzunluğunda ve 6,90 m. genişliğinde olup en büyük kemeri 15 m. açıklığında yarım yuvarlak on gözden oluşmuştur. Eser çok muntazam işlenmiş kesme taşlardan yapılmıştır. Mahmuzlar menba tarafında çokgen, mansab tarafında sivridir. Bunların üstlerinde veya yanlarında yalnız orta gözler yanında olmak üzere sivri kemerli taşma gözleri de vardır.

Köprünün ortasında bir çıkıntı üzerinde gösterişli bir kitâbe köşkü bulunur. Tabliyeye sivri yüksek kemeri bir eyvan halinde açılan köşkün iki yanında daha alçak birer sivri kemerli açıklık yer alır. Mansab tarafındaki duvarı ise taştan pâyelerle ayrılmış mazgallar halindedir. Mermere işlenmiş olan kitâbe de burada bu mazgal biçimindeki açıklıkların üstündedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Osman Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*, İstanbul 1939, s. 80-81; Oktay Aslanapa, *Edirne'de Osmanlı Devri Âbideleri*, İstanbul 1949, s. 123-125; Oral Onur, *Edirne-Kitâbeler*, İstanbul 1972, s. 163; Cevdet Çulpan, *Türk Taş Köprüleri*, Ankara 1975, s. 170-171; a.mlf., "Köprülerde Tarih Köşkları", *STY*, II (1966-68), s. 24-35; Gülgün Tunç, *Taş Köprülerimiz*, Ankara 1978, s. 189-191; Rifat Osman, "Edirne Köprüleri - Eski Köprü", *Millî Mecmua*, sy. 95 (1927), s. 1535.

SEMAVİ EYİCE

EKMEKÇİZÂDE AHMED PAŞA MEDRESESİ

İstanbul'da
XVII. yüzyıl başlarında
yapılan medrese.

Vefa semtinde, Cemal Yener Tosyalı (Eski Kovacılar) caddesi üzerindeki Molla Hüsrev Camii karşısındadır. Bânisi olan Ekmeçizâde Ahmed Paşa, 1015 yılı Safere ayında (Haziran 1606) 1022 Şevvali sonlarına kadar (Aralık 1613) başdefterdarlık makamında bulunmuş, 1027'de (1618) vefat edince medresesinin bitişiğindeki türbesine defnedilmiştir. Medresesi de başdefterdarlığı sırasında yaptırmış olabileceği tahmin edilmektedir. Nitekim Ahmed Paşa'nın Edirne'deki kervansarayını da 1018 (1609-10) tarihli dir.

20 Ağustos 1330 (2 Eylül 1914) tarihli bir keşif raporunda medresenin o sıradaki durumu şöyle anlatılmaktadır: "Zemine muhtasıl ve birkaçının arka pencereleli olmağa bir dereceye kadar ceryân-ı havâyâ müsaid ise de, diğerlerinin arkaları kapalı olduğundan ceryân-ı ha-